

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
12/2372 KSJ

Vår ref.

Dato
28.9.2012

Høring - NOU 2012: 13 Pensjonslovene og folketrygdreformen II

Det vises til departementets høringsbrev av 29.6.2012, med høringsfrist 1.10.2012. Vedlagt følger høringsuttalelse fra Handelshøyskolen BI, Oslo. Handelshøyskolen BI har ingen særlige merknader til høringsbrev av 24.8.2012 vedrørende Provenyanslag.

Handelshøyskolen BI oppfatter at det er gjort et grundig og godt arbeid fra Banklovkommisjonens side. Vi vil kun knytte noen kommentarer/ refleksjoner til utredningen og mulige konsekvenser for pensjonsinnretningene, foretak og arbeidstakere i privat sektor. Gjennomgangstema vil være enkelhet og hensynet til forståelse hos arbeidstaker og foretak. Som det også framgår av utredningen er det tidvis vanskelig å kommentere på de foreslåtte nye hybridordningene, når rammer omkring nye innskuddsgrenser for innskuddsordninger og overgangsordninger fra både innskudd- og ytelsesordninger ikke blir kjent før i neste utredningsfase. Rammer for pensjonsrelaterte risikoprodukter er heller ikke kjent. Vi har likevel nedfelt noen betraktninger.

1) Dødelighetsarv og forholdet til risikoytelser fra pensjonsforhold – enkelthet og forståelse for foretak og arbeidstaker?

Generelt kan det være positivt at de nye hybridordningene bærer i seg forsikringsprinsippet dødelighetsarv. Sett i forhold til kommunikasjon mot arbeidstaker vil det da ved død være samme prinsipp for kapitalen som stammer fra oppsparing i folketrygden og i de nye

hybridløsningene: Midlene tilbakeføres fellesskapet (riktignok i ulike former), og etterlatte må sørge for sikring på annen måte.

De siste 20 år har det imidlertid vært en klar trend i arbeidsgiverbetalte risikoytelser (privat sektor) at risikoytelserne fra pensjonsordningene erstattes med ulike former for engangserstatninger som ofte er avtrappende og som opphører senest ved 67 år. Risikoytelser uten reserveoppbygging tilknyttet pensjonsløsningen benyttes også – noe som i dagens utgave av produktet innebærer til dels betydelige avkortning ved bytte av arbeidsgiver. Generelt innebærer disse forholdene at unge mennesker ofte har hensiktsmessige løsninger når livsleider faller fra, men kan innebære en betydelig utfordring for arbeidstagere i siste del av yrkeslivet, samt for pensjonister som mister sin partner. Pensjonsprodukter **uten** dødelighetsarv kan derfor ansees som en bedre kombinasjon med enkelte av dagens dødsrisikoprodukter, enn pensjonsprodukter med dødelighetsarv.

Det har tidvis vært brukt som argument for manglende behov for ektefellepensjon eller andre utbetalinger ved død, at husstander i dag ofte er basert på at begge har inntekt - og at det derfor ikke er behov for slik sikring. Utfordringen er jo i de aller fleste tilfeller at kostnadsnivået også er tilpasset to inntekter. For den eldre del av befolkningen er eventuell kapital gjerne knyttet opp i fast eiendom. Ønske om å sitte i uskifte er ofte tilstede og vanskelig økonomiske betraktninger oppstår for den enkelte dersom man kun sitter igjen med egen inntekt/pensjon.

Spørsmålet blir også om foretakene generelt besitter nok kompetanse på pensjonsområdet til å kunne foreta vurderinger på hvilken type pensjonsprodukt som er best egnet og/eller enklest å kommunisere til ansatte. Dette også sett i forhold til bedriftens lønnsevne.

2) Mangfold av produkter positivt?

Pensjonskompetansen i foretakene kan antas å være tilstrekkelig god i store bedrifter/organisasjoner i Norge. I små og mellomstore bedrifter er kompetansen på pensjonsområdet derimot svært ofte begrenset. Begreper som dødelighetsarv, reserveoppbygging, samt ulike løsninger for regulering av pensjoner i oppsettelsestiden, kan oppfattes som svært komplekse. I kapittel 5 fremkommer at standardmodellen er hensiktsmessig bl.a. som en løsning for å kunne opprettholde et pensjonsnivå som vil være omtrent på nivå med dagens ytelsesordninger. Ved en så stor reform på pensjonsområdet kan det stilles spørsmål om hvorvidt det er hensiktsmessig med både standardmodell, grunnmodell

og eventuelt oppbehandling av innskuddspensjon, samt det mangfold av alternative produktelementer som det åpnes for i lovutkastet.

Både grunn- og standardmodellen kan vise seg hensiktsmessig for å beskytte pensjonsinnretningene i forhold til nye solvenskrav i forhold til eventuell utstedelse av fripoliser ved overgang fra ytelsespensjon, da det i de foreslåtte modellene legges opp til å unngå dette. Dette hensynet er betydelig, og må selvsagt veies mot hensynet til enkelhet og forståelse for arbeidstager. Med enkelhet for arbeidstaker tenkes her blant annet på muligheten den enkelte har til å planlegge eventuelle tilleggspensjoner og tegning av private risikodekninger. For å kunne gjøre slik planlegging må man ha forstått hvilke dekninger tidligere og nåværende arbeidsgivere bidrar med.

3) Avkastningsrisiko

I Standardmodellen legges det primært opp til en tredeling av avkastningsrisikoen mellom pensjonsinnretningen, foretaket og arbeidstaker dersom man ser investerings- og oppreguleringsmodulene under ett. Dette kan være en god modell, men igjen er det spørsmål om en arbeidstager som er mobil i arbeidsmarkedet vil ha noen forutsetning for å skille mellom hhv prinsippene i innskuddspensjon, grunnmodellen og standardmodellen. Det kan i seg selv innebære et problem ikke å ha forståelse for om det er en selv eller andre som bærer en slik finansiell risiko.

4) Regnskapsteknisk beregning av pensjonsforpliktelsene

Det oppfattes som svært positivt at Banklovkommisjonen har søkt å begrense behov for denne type forpliktende avsetningsberegninger, da disse tidvis - og stadig oftere - har gitt økonomisk utfordrende og kapitalbindende utslag for foretakene. I kapittel 5.2.5 redegjøres for at foretakene i grunnmodellen langt på vei må kunne unngå balanseføring. Videre at det ved standardmodellen må påregnes balanseføring av visse fremtidige pensjonsforpliktelser – like fullt med begrenset omfang i forhold til dagens beregninger/utsalg i regnskap og balanseføring på ytelsespensjon. Igjen er det spørsmål om å veie enklere løsninger opp mot mer komplekse pensjonsordninger som følge av ønsket om ekstra sikkerhet/trygghet for arbeidstager. Avveiningen antas å gjøre seg særlig gjeldende i mellomstore bedrifter med omsetning /ansatte / balanse som følger normerte krav til balanseføring. De årlige beregningene er komplekse å forstå og håndtere, og kan gjøre at valget faller på enkle alternative pensjonsløsninger. I praksis kan dette tenkes å føre til at man innen privat sektor opprettholder, og til dels forsterker det pensjonsklasses skillet man i dag finner mellom større,

middels og små bedrifter i privat sektor (jf det store antall medlemmer som har minimumspensjonsløsninger etter Lov om obligatorisk tjenestepensjon). Dette kan i fortsettelsen også følge av kompleksitet og ikke nødvendigvis lønnsevne.

5) Markedsmessige forhold

Mange av de mindre aktørene (pensjonsinnretningene) i innskuddspensjonsmarkedet i dag vil ikke se seg i stand til å gjøre leveranser som inneholder dødelighetsarv, reguleringsmekanismer mm. Spørsmålet blir om foretakene er tjent med at antall tilbydere begrenses eventuelt reduseres. Man må anta at det ikke blir færre tilbydere av hybridordninger enn det i dag er på foretakspensjon, men dersom flere foretak som nå velger / potensielt ville ha valgt innskuddspensjon i stedet velger hybrid-løsninger, kan markedet for innskuddspensjon bli så vidt redusert at enkelte tilbydere vil falle fra. Spørsmålet blir hvor mange.

Rektor Tom Colbjørnsen

Handelshøyskolen BI

Dette brev er sendt pr epost til postmottak@fin.dep.no.